

Основними напрямками подолання даних проблем є: 1) збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції; 2) налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку за допомогою створення інфраструктури для консалтингу, навчання та підвищення кваліфікації фермерів і сільськогосподарських спеціалістів; 3) посилення кооперації виробників сільськогосподарської продукції; 4) налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами через: фінансування з державного бюджету наукових досліджень, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для виробничої і соціальної сфери села, інформаційно-консультаційного обслуговування, стимулювання розвитку територіально-виробничих та агротехнічних комплексів виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, а також впровадження нових технологій [3]; 5) створення спеціалізованих банків для кредитування сільськогосподарських підприємств на пільгових засадах.

Список використаної літератури

1. *Бабенко А.* Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А. Бабенко // Економіка АПК. — 2008. — №5. — С. 85–88.
2. *Бородіна О.* Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. — 2009. — №5. — С. 59–67.
3. *Ульянченко О.В.* Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та стратегічні аспекти її формування / О. В. Ульянченко, Л. А. Євчук, І. В. Гуторова. — Х.: Віровець А. П.; «Апостроф», 2011. — 340 с.

Галій В. Г.,

*Науковий керівник — Зайка С. О., старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка, м. Харків*

ВИРОБНИЦТВО ТА ЕКСПОРТ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Розвиток виробництва зерна є важливим джерелом формування добробуту сільських товаровиробників і визначальним фактором конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектору в

глобальному вимірі. Поряд із цим зерно-продуктовий комплекс відіграє вирішальну роль у забезпеченні гарантування національної продовольчої безпеки. Саме дана продукція об'єктивно відображає потенційні можливості галузі як в Україні, так і за її межами.

У вітчизняній науці й практиці проблема виробництва та експорту зерна розглядається багатьма науковцями, зокрема: О. А. Бугуцьким, Р.В. Волошиним [1], М. В. Зубцем [2], О. П. Шевченко, П. Т. Саблуком [3] та іншими. Однак багато аспектів означеного питання ще є недостатньо дослідженими, тому проведення аналітичної оцінки стану й визначення перспектив розвитку виробництва та експорту зерна в Україні є досить актуальним.

Об'єктивна необхідність розвитку виробництва зерна зумовлена рядом причин. По-перше, зерно є найважливішим продуктом, що визначає міжгалузеві пропорції не тільки в агропромисловому виробництві; по-друге, природно-кліматичні умови в Україні надзвичайно сприятливі для вирощування зернових при збереженні екологічної рівноваги у природі; по-третє, виробництво зерна є найважливішим джерелом доходів переважної більшості с.-г. підприємств; по-четверте, зерно становить значну частину кормових ресурсів тваринництва і є сировиною для харчової та переробної промисловості; по-п'яте — це головна експортна культура для України.

Оцінка перспектив розвитку галузі в Україні вітчизняними науковцями та практиками дещо різниться, проте вважається реальною перспектива досягти 80 млн т зернових у 2020 році, а за оптимістичнішим сценарієм — у 2015 році. На думку фахівців, для здійснення ефективного зерновиробництва мінімальна рентабельність виробництва зерна повинна становити 20 %, а раціональна (в умовах України) — щонайменше 40 %. Тільки такий її рівень створює необхідні умови для оновлення основних засобів і застосування технологій виробництва зерна, які дають змогу у подальшому не зменшувати, а підвищувати врожайність.

Ситуація у світі складається таким чином, що на найближчу перспективу критерієм національної безпеки стане здатність тієї чи іншої країни ефективно використовувати свої земельні й трудові ресурси для нарощування виробництва, насамперед, продовольчого та фуражного зерна.

Вигідне територіально-економічне розташування України, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, збільшення споживання продовольства, передусім зерна зумовлюють підвищений попит

на зернову продукцію. Можна стверджувати, що стан зернового ринку України є задовільним. Нині постачання здійснюється в п'ятдесят країн світу.

Таблиця 1

СКЛАД І СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ОСНОВНИХ ЕКСПОРТЕРІВ СВІТУ

Основні експортери зерна у світі	Обсяг експорту, млн т	Частка експорту, %
США	79,50	34,98
ЄС-27	24,00	10,56
Україна	23,40	10,30
Канада	20,00	8,80
Росія	18,70	8,23
Австралія	18,00	7,92
Бразилія	9,50	4,18
Аргентина	9,40	4,14
Казахстан	7,00	3,08
Інші	17,75	7,81
Світ усього	227,25	100,00

Україна вже сформувала імідж надійного постачальника зерна, яке трохи поступається в якості через кліматичну зону й недостатньо інтенсивний підхід до вирощування. Разом з Росією і Казахстаном вона увійшла в елітарну групу провідних експортерів зерна на світовому ринку.

Проте нестабільність виробництва зумовлює нестабільність експорту. Експортний сегмент зернового ринку України, як і внутрішнє виробництво зерна, мають певні проблеми. Вони викликані нестабільністю виробництва, непередбачуваністю державної політики (особливо в світлі останніх подій) і низькою якістю продукції. Усе це не уможливлює продавати власні товари за високими цінами.

Потенціал нашої країни у виробництві та експорті зерна є досить потужним. Свідченням цього є те, що Україна входить до десятки світових виробників й експортерів зерна.

Оскільки зовнішня торгівля є надзвичайно важливим елементом державної економічної політики, тому, на нашу думку, необхідно здійснити такі заходи щодо її розвитку: створення умов для конкуренції учасникам ринкової торгівлі зерном і зернопродук-

тами; зміна порядку формування та розподілу державних ресурсів зерна; формування ринкової інфраструктури на інноваційній основі; регулювання попиту і пропозиції з метою створення ринкової рівноваги; демонополізація ринку збуту, що сприятиме розвитку прямих зв'язків між підприємствами.

Список використаних джерел

1. Волошин Р. Аналіз експортного сегмента зернового ринку України / Роман Волошин // Вісн. Терноп. нац. екон. ун-ту. — 2007. — Вип. 2. — С. 97–103.
2. Зубець М. В. Економічні аспекти реформування аграрно-промислового комплексу України / М. В. Зубець, М. Д. Безуглий [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem-biol/Agroin>
3. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку // Інформаційно-аналітичний збірник (вип. 4-6) / П. Т. Саблук та ін. — К.: ІАЕ УААН, 1999–2003.

Галій О.Г.,

науковий керівник — **Зайка С. О.**, старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

УКРАЇНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОНЯШНИКУ

В Україні сільське господарство традиційно відіграє важливу роль в економіці. В агропромисловому комплексі країни задіяно 90–95 % сільськогосподарських угідь, 50 % водних і 30 % трудових ресурсів.

Швидкі темпи росту споживання та потреби в рослинних жирах призвели до того, що протягом 90-х років минулого століття та першого десятиліття нового тисячоліття в аграрному секторі України відбувся різкий перерозподіл посівних площ на користь групи олійних культур, де основну роль відіграє соняшник — одна з найбільш прибуткових і високоліквідних культур. Так, до 1990 року посівні площі соняшнику становили близько 1,6 млн га, а останніми роками значно збільшились і сягнули 4,1–4,5 млн га.

Активний розвиток олійно-жирової промисловості вимагає відповідного рівня забезпеченості олійною сировиною. При цьому лідерами виробництва та основними виробниками насіння соняшнику є Росія, Україна, країни ЄС та Аргентина [1].